

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПТНЗ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРОФЕСІЙНУ КАР'ЄРУ

Закатнов Д. О.,
ІІТО НАПН України,
м. Київ

Підвищення ефективності процесу формування в учнівській молоді уявлень про професійну кар'єру передбачає розробку та здійснення його педагогічного супроводу. Педагогічний супровід можна розглядати як один з видів професійної педагогічної діяльності, що спрямованої на створення умов для самостійного освоєння учнем системи відносин зі світом і із собою, для успішного навчання, розвитку й здійснення індивідуально-значущих життєвих виборів у ситуації навчально-виховної взаємодії. При цьому педагог, відіграючи важливу роль у становленні й розвитку внутрішнього світу учня, не повинен перетворюватися в основне зовнішнє джерело його розвитку.

Для успішного формування в учнів уявлень про професійну кар'єру необхідно реалізувати в освітньому середовищі професійно-технічного навчального закладу певні педагогічні умови, спрямовані на інтенсифікацію соціалізації учнів, що, в свою чергу, передбачає педагогічний супровід особистості в процесі проектування нею життєвих і професійних планів. Такими умовами є: настановні, логіко-структурні й інструментально-технологічні.

Під настановними умовами розуміється визначення цілей педагогічного супроводу учнів і дотримання в процесі формування в нього уявлень про професійну кар'єру низки педагогічних принципів (індивідуально-орієнтованої взаємодії й диференційованого підходу до учнів, діяльнісного опосередкування, консолідації ресурсів суб'єктів освітнього процесу з метою формування учнів уявлень про професійну кар'єру як необхідної умови успішної самореалізації особистості в майбутній професійній діяльності тощо).

Логіко-структурні умови як складові включають процесуально-

проектувальні й суб'єктно-перетворюючі умови й передбачають розробку моделі педагогічного супроводу професійного розвитку особистості, що відображає зміст і алгоритм формування в учнів уявлень про професійну кар'єру. Процесуально-проектувальні умови є основою для проектування процесу педагогічного супроводу як системної послідовності певних етапів, структура яких інваріантна, а змістовне наповнення й цільова спрямованість визначаються залежно від рівня сформованості в учнів уявлень про професійну кар'єру. Суб'єктно-перетворюючі умови передбачають створення таких ситуацій, при яких в учнів актуалізується потреба й з'являється зацікавленість у саморозвитку й самоосвіті, підвищується суб'єктність особистості в період життєвого й професійного самовизначення; створюється основа для формування готовності до вибору й реалізації професійної кар'єри тощо.

Інструментально-технологічні умови передбачають застосування в процесі педагогічного супроводу учнів індивідуально-розвиваючих і евристичних технологій, що активізують процес формування уявлень про професійну кар'єру.

Основними напрямками спільної діяльності суб'єктів педагогічного процесу в ході педагогічного супроводу формування в учнів сукупності адекватних уявлень про професійну кар'єру є: діагностичне, консультативне, організаційне, навчальне й корекційно-розвиваюче. Це обумовлює вибір наступних форм педагогічної роботи:

- з боку педагога, практичного психолога, соціального педагога:
- проведення опитувань, що дозволяють визначити характер уявлень старшокласників про професійну кар'єру, визначити їх професійні наміри й плани;
- включення учнів в обговорення інформації про професійну кар'єру і її місці в загальній картині життєбачення особистості;
- організація циклу лекцій і бесід про професійну кар'єру;
- формування вмінь, пов'язаних з одержанням інформації про освітні послуги й сучасному ринку праці;

– розробка, відбір і апробація ділових, профорієнтаційних ігор, що моделюють перешкоди в професійному самовизначенні й реалізації плану професійної кар'єри;

– використання в роботі з учнями профактивізуючих діагностичних методик;

– включення в роботу з учнями комплексу тестових вправ і завдань із метою виявлення особистісного потенціалу й формування образу «Я-професіонал», індивідуального образу професійної кар'єри й уявлень особистості про ідеальну ситуацію професійного майбутнього;

– організація групових і індивідуальних консультацій з питань планування й реалізації професійної кар'єри;

– формування в учнів комплексу знань і вмінь, пов'язаних із процедурою розробки стратегії вибору професії, формулювання досяжної мети, професійного успіху й т. п.

– з боку педагогічного колективу, родини, соціальних інститутів:

– поширення інформації про міські й районні ярмарки-вакансії навчальних і робочих місць;

– включення батьків у навчально-виховний процес із метою організації зустрічей із представниками різних професій і формуванням в учнів образу професійної кар'єри й образу сучасного професіонала;

– організація взаємодії з різними соціальними інститутами (професійними навчальними закладами, підприємствами, профконсультційними центрами та ін.) з метою розширення кругозору учнів про варіанти планування й реалізації професійної кар'єри в процесі їх життєвого й професійного самовизначення тощо.